

li e rozhodl o žalobě věcně. O d v o l a c í s o u d zrušil rozsudek i řízení mu předcházejší jako zmatečné a žalobu odmítl. D ů v o d y: Poplatek, zaplacený u pokladny československé vývozní a dovozní komise jest dle § 7 nařízení min. průmyslu, obchodu a živností ze dne 22. listopadu 1918, čís. 43 sb. z. a n., poplatkem manipulačním, sloužícím k účelům správním, jehož přebytek plynul do státního fondu. Československou vývozní a dovozní komisi ve smyslu tohoto nařízení i nařízení vlády republiky Československé ze dne 28. listopadu 1919, čís. 645 sb. z. a n., kterým místo ní zřízena byla komise pro zahraniční obchod, pokládáti jest za orgán státní správy a jest proto i za správný pokládati názor odvolatele, že poplatek, jehož vrácení se žalující sporem domáhá, jest manipulačním poplatkem, jež státní správa vybírá na základě svého práva výsostního a že má tudíž povahu veřejnoprávní. Toho dokladem jest ustanovení § 3 zákona ze dne 24. června 1920, čís. 418 sb. z. a n., a ustanovení § 13 prováděcího nařízení k tomuto zákonu ze dne 13. července 1920, čís. 442 sb. z. a n. (jimiž místo uvedených komisí zřízen byl úřad pro zahraniční obchod), jež stanoví, že zkrácení těchto poplatků třešce se podle důchodkového trestního zákoníka jako těžký důchodkový přestupek a že pokuty vyslovuje finanční úřad prvé stolice. Vzhledem na tuto veřejnoprávní povahu žalobcem zaplaceného manipulačního poplatku nemůže o vrácení jeho rozhodováno býti soudem na základě žaloby, podané proti eráru. Posouzení této otázky spadá výlučně do pravomoci úřadů správních. Jelikož v této věci jest dle názoru odvolacího soudu pořad práva vyloučen, k čemuž také odvolatel poukazuje v odvolání, vytykáje nepřipustnost pořadu práva, nezbylo než po rozumu §§ 471 odstavec pátý, 477 odstavec šestý a 478 c. ř. s. v sezení neveřejném (§ 473 c. ř. s.) rozsudek prvého soudu i s provedeným řízením zrušiti a žalobu odmítnouti (§ 240 c. ř. s.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Usnesením odvolacího soudu byla věc správně posouzena a stačí poukaz na vhodné jeho odůvodnění. K vývodům rekursu sluší podotknouti jen tolik, že žalobce i v tomto rekursu jmenuje zažalovanou částku poplatkem, a že tím vzhledem k významu slova toho sám připouští, že jde o dávku, odvedenou z důvodu veřejnoprávního, ne však o částku, vyplacenou žalované straně z důvodu soukromoprávního. Působnost soudu omezena je však na rozhodování o nárocích soukromoprávních, soud je vázán na meze ty předpisy zákonnými a nesmí z nich vybočiti ani z důvodů, jež dovolací stížnost jmenuje praktickými.

Čís. 1109.

K zabranosti podle záborového zákona nutno přihlížeti bez ohledu na stav knihovni. Při vyřizování rekursu lze v tomto případě bráti zřetel na nové okolnosti.

(Rozh. ze dne 28. června 1921, R I 808/21.)

Knihovní soud zamítl knihovní žádost o rozdělení pozemku a vklad převodu práva vlastnického k nově utvořenému dílci, ježto jde

o zabraný majetek dle § 1 a 4 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., a svolení státního úřadu pozemkového k žádanému oddělení a zcizení vykázano není (§ 7 cit. zák.). Rekursní soud vyhověl knihovní žádosti. Důvody: Dle § 93 knih. zák. je pro posouzení knihovní žádosti směřodátným okamžik, ve kterém žádost u knihovního soudu došla, tedy podle příchozího záznamu dne 3. února 1921. Toho dne ve vložce, o níž tu jde, dosud nebylo poznámky záboru podle § 16 zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n., a § 8 nařízení ze dne 9. ledna 1920, čís. 61 sb. z. a n., nýbrž žádost o tuto poznámku došla k soudu knihovnímu teprve dne 18. března 1921. Není tedy povinností knihovního soudu, by této poznámky při vyřízení hořejšího návrhu dbal, zvláště když pro jeho tvrzení, že jde o zábor podle § 14 cit. zákona není ani ve spisech, ani v pozemkové knize opory. Poněvadž žádost samotná se opírá o listiny, kterým s hlediska § 26 knih. zákona nemohou býti činěny výtky, poněvadž tu není také překážek podle § 94 knih. zákona, uznal rekursní soud, že žádost byla zamítnuta bezdůvodně. Jejím vyhovění není také na překážku předpis § 18 záborového zákona, podle něhož smlouvy o zcizení zabraného majetku, učiněné po 28. říjnu 1918, jsou proti státu bezúčinny, nebude-li prokázáno, že šlo o jednání, kterého si vyžádalo řádné hospodaření, poněvadž povoleným zápisem záborová práva státní dotčena býti nemohou a nebudou, a poněvadž tímto předpisem platnost smlouvy mezi smluvními stranami není zrušena.

Nejvyšší soud obnovil usnesení prvního soudu.

Důvody:

Neprávem odvolává se rekursní soud na § 93 knih. zák., dle něhož posuzuje se oprávněnost žádosti dle knihovního stavu, jaký tu byl v době, kdy žádost došla, a, když podle tohoto stavu není závady, že žádost povolití jest (§ 94 čís. 1 knih. zák.), neboť přehlíží úplně předpis § 16 záborového zákona ze dne 16. dubna 1919, čís. 215 sb. z. a n. Veliká sociální důležitost agrární reformy vyžadovala, mělo-li jejího cíle býti dosaženo, aby se zákonodárce přenesl přes všechny formální pochybnosti, podávající se ze stanoviska platného práva, a odklidil všechny právní závady, jež by byly na překážku plné a pronikavé účinnosti záborového zákona a mařily tak jeho dílo. Tak hned pokud šlo o zachycení nemovitého majetku, záboru podrobeného, musil, měl-li jej zachovati pro své účely a zachrániti před rozšantročením, vysaditi z platnosti zásadu o ochraně důvěry v knihy veřejné, a učinil to právě předpisem § 16 zák. záborového, jenž nařizuje, že ovšem má se sice zabraný majetek vyšetřiti — k tomu cíli ukládá vl. nařízení ze dne 9. ledna 1920, čís. 61 sb. z. a n. jeho soupis — a uvést v patrnost knihovní poznámkou záboru, že však i bez této poznámky nemůže se nikdo dovolávati, že beze své viny o záboru nevěděl; podléhá-li majetek záboru, platí za zabraný, a jest podroben v příčině převodu a zatížení všem podmínkám záborového zákona, třeba zábor z knih patrným nebyl; nabytí bez splnění těchto podmínek nemá vůči státu účinku (§ 7), nabyvatel nemůže se odvolávati na důvěru v negativní obsah veřejných knih neboli na svou bezelstnost. K závazku zabranosti přihlíží se tudíž bez ohledu na knihovní stav a posuzuje se vše tak, jakoby poznámka záboru v knihách apparovala; vším právem proto první soudce,

maje úřední vědomost o závazku tom, k němu přihlížel. Byloť by protismyslným, povolovati vklad, o němž jisto, že už po zákonu samém nemá účinku. Jak žadatelé v rekursu uvedli, jde o stavební místa, na nichž nabyvatelé chtějí ihned stavěti. Kdyby byl vklad přes znalost pravého stavu věci povolen, nabyvatelé v důvěře v soudní rozhodnutí uvedli by se ve značné náklady stavební a pak by jim byly pozemky jako zabrané třeba odňaty. Nesrovnává se to s úkolem nesporného soudce, jenž má hledeti, aby strany byly škod ušetřeny (§ 2 čís. 10 nesp. říz.), mylnou víru v legalnost nabytí v nich živiti. Jinými slovy, i kdyby se za to mělo, že k nedostatku práva disposičního vedle § 94 čís. 2 knih. zák. dlužno přihlížeti jen potud, pokud ze samého podání (žádosti a příloh) neb z knih vnějšo stavu na jevo vychází, že tedy ve věcech knihovních neplatí předpis § 2 čís. 6 nesp. říz., dle něhož soudce přihlíží i ke skutečností odjinud mu známým, přece logickým důsledkem předpisu § 16 zák. jest, že jest jím prolomena i tato formelní zásada. Dalším důsledkem § 16 zák. jest, že prolomen také formální předpis § 126 odstavec druhý zák. knih., že při vyřizování rekursu nelze bráti zřetel na nové okolnosti, neboť platí-li závazek zabranosti v každém případě, ať byl znám či nie, dlužno naň vždy zřetel bráti, jakmile znám jest, i možno nebráti naň zřetel jen pro faktickou překážku, že znám není. I kdyby tedy prvý soudce nebyl o něm věděl, an v knihách poznamenán nebyl, a byl tudíž žádost povolil, přece rekursní soud byl by musil k poznámce záboru, která v době rekursu už zapsána byla, přihlížeti. Tím spíše tedy, když už prvý soudce k záboru zřetel vzal. Předúležité veřejnoprávní cíle, jež zákon záborový sleduje, to neprominutelně vyžadují a duch § 16 to kategoricky nařizuje. Žádost nevyhovuje principu legality (§ 94 č. 2 knih. zákona), nelze ji povolit.

Čís. 1110.

Nestačí potvrzení zůstavitelovo, že spis jest jeho poslední vůlí.

Každý svědek musí připojití ku svému jménu dodatek, vyznačující jeho vlastnost jako svědka poslední vůle.

Uhasnutí platnosti testamentu vojenského uplynutím šesti měsíců od superarbitrace.

(Rozh. ze dne 28. června 1921 Rv I 298/21.)

Zustavitel zřídil dvě závěti, v nichž souhlasně ustanovil dědicem Josefa D-a. Prvou dne 9. května 1915, kdy konal službu vojenskou, druhou pak dne 30. srpna 1916. Prvá závěť nebyla psána vlastnoručně zůstavitelem, nýbrž jen jím a dvěma svědky podepsána. Rovněž druhá závěť byla psána osobou třetí, zůstavitel neprohlásil výslovně před svědky, že jde o jeho závěť a ze tří svědků pouze jeden podepsal se s dodatkem: »svědek poslední vůle«. Zůstavitel vystoupil z aktivní služby vojenské následkem superarbitrace dne 12. ledna 1917; zemřel pak dne 14. října 1918. K pozůstalosti přihlásil se dědic ze zákona a Josef D. ze závěti. Byv poukázán pozůstalostním soudem na pořad práva, domáhal se zákonný dědic neplatnosti závěti. Procesní soud své stolice žalobě vyhověl. **D u v o d y:** Poslední vůli ze dne 9. května 1915 zřídil zůstavitel